

ВІКТОР ГАНОЦЬКИЙ

Ганоцький Віктор Федорович народився 27 травня 1936 року на Дніпропетровщині, в селі Настасівці Томаківського району, в учительській родині. Віршувати почав у п'ятому класі, публікуватися в періодиці – з 1954 року. Служив у війську. Закінчив бібліографічний факультет Харківського інституту культури (1964) та Київську вищу партійну школу (відділення журналістики). Працював на будівництві водогону, в колгоспі, в рибальській артілі, у закладах культури, обкомі КПУ, з 1966 р. – в обласних газетах «Молодий комунар» і «Кіровоградська правда». Був одним із ліквідаторів аварії на Чорнобильській АЕС.

Друкувався в журналах «Вітчизна», «Дзвін», «Ранок», «Радуга», в колективних збірках «Вітрила», «Там, де Ятрань...», республіканських газетах. На сторінках періодики опублікував документальні повісті «Прорив», «Повінь», «Невтоленість», «Дім під високим небом», «Крила виростають на землі», «Чорнобиль зблизька». У літературному записі В.Ганоцького побачила світ книга О. Гіталова «Наша передова – поле».

Автор 8 поетичних збірок: «Ти» (Кіровоград: Редакційно-видавничий відділ обласного управління друку, 1992), «Не продавайте моїх сліз» (Кіровоград: вид-во газети «Народне слово», 1998), «Спокута» (Кіровоград: Центрально-Українське вид-во, 1999), «Ім'я стиглого літа» (Кіровоград: Центрально-Українське вид-во, 2001), «Світло у вікні» (Кіровоград: «Мавік», 2002), «Сто віршів: Вибране» (Кіровоград: Центрально-Українське вид-во, 2004), «Дотик до Вічності» (Кіровоград, 2006), «Змах крила» (Кіровоград: Центрально-Українське вид-во, 2008) і книжок прози: «Поцілунок роси» (Кіровоград, Центрально-Українське вид-во, 2007) та «Ми прийшли з учора» (Кіровоград, «Код», 2009).

Поет, письменник, публіцист, член Національної спілки журналістів України, член Національної спілки письменників України.

Бібліографія:

- І. Бублик. Спокута. Істина. Любов / В кн.: В. Ганоцький. Сто віршів: Вибране. – Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 2004. – С.146 – 148.*
- В. Ганоцький. Родом – з козацького краю / В кн.: В.Ганоцький. Сто віршів: Вибране. – Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 2004. – С.136 – 138.*
- В. Ганоцький. Про любов написав би ста мовами... / В кн.: В. Ганоцький. Сто віршів: Вибране. – Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 2004. – С.136 – 138.*
- В. Гончаренко. Серце на долоні / В кн.: В. Ганоцький. Не продавайте моїх сліз: Поезії. – Кіровоград: вид-во газ. «Народне слово», 1998. – С.3 – 4.*
- А. Корінь. Цінності, які не продаються / В кн.: В. Ганоцький. Сто віршів: Вибране. – Кіровоград: Центрально-Українське видавництво, 2004. – С.139 – 145.*

*В. Левочко. Зимові сні човна про літо / В кн.: В. Ганоцький.
Змах крила. Триптих. Кіровоград. 2008. – 72с. Переднє слово.
С. 3 – 16.*

«А серце... Серце проситься назад»

Чоловік міцної козацької статури з ранимим серцем – таким запам'ятався Віктор Ганоцький, чий рід справді-таки мав коріння в Томаківській Січі поблизу Хортиці. За козацьким звичаєм, у Вищетарасівці й прізвиська водилися, і дитячі ігри на високому Гульбищі не переводилися. Великий світ був таким близьким, промовистим, ронив іскорку в чутливе серце – і дивувався малий, що місяць біжить за возом, як цуцик, і шукав невидиму мотузку, якою місяць до їхнього воза прив'язаний.

Довго пам'ятали вищетарасівці назву нової літери, вигадану Вітьком-дошкільням, – «букву-крашанку». Отаким-от видючим вродився майбутній козак, зброєю якого судилося стати звичайній ручці. Та чи такий уже звичайній?

Його доля схожа й несхожа на долі його ровесників. Різного хліба встиг скуштувати: воєнного і повоєнного, на будові й біля рибальської юшки, журналістського й партійного, чорнобильського і лікарняного. От тільки поетичного не скуштував, бо про які гонорари могла йти мова в окраденій незалежній Україні. Та доля була й щедрою. На зустрічі з Учителями і Героями. Одним із них був армійський командир, Василь Петров, який, втративши обидві руки, домогся повернення на фронт і там одержав удруге Золоту Зірку Героя. Було спілкування з тричі Героєм Радянського Союзу Іваном Кожедубом, з матір'ю космонавта Леоніда Попова, із сотнями простих трудівників, чиї руки годували країну і в короткі хвилини відпочинку мріяли про світле завтра. Була зустріч з любов'ю, про яку поет ладен писати ста мовами, з істиною, яку треба захищати, взявши на себе чужі провини: «Я єсмь людина! Цим караюсь...» («Промова третя перед Синедріоном»). Система ліпила легенди з одиниць, ентузіазм тисяч нівелювався. Системі довго вдавалось приховувати інкубаційний період захворювання, аж поки не вибухнув духовний Чорнобиль. Навіть героям «Вже несила / Весь час підводиться з колін», не зрадити себе – це дати себе розстріляти.

Закони дикої природи, де виживає сильніший, інфікували людину з порожньою душею – і вона стала підступнішою вовка, бо вбиває не заради виживання – задля наживи готує сокиру і на живе дерево, і на загнану вовками тільки лосиху («Вмирало дерево...», «Вовки»). Вірші-новели на найкоротшій відстані болю. Ліричний герой переймається ним, його «душа розчакнута, мов дерево, – навпіл», але сам до себе гірко іронізує, що світові до болю байдуже.

В. Ганоцький творить метафору сучасного споживацького світу, де майже кожен «прихватизує» собі все, що можна вихопити в давці за Божими дарами, навіть якщо воно призначене для іншого:

Розібрали сусіди дощі,
А заходило ж як – упівнеба!
Хто спритніший, хапали мерщій,
Є у тім чи немає потреби.
(«Грішні»)

Поетові не цікаві прописні істини, від дошукується правди сам. Його правда світу – в антитезах, в афоризмах: «Шукаю в річці броду, / Хоч близько є мости» («Апріорі»). Це салат протиріч, печворк антитез, у якому кожен шукає власні цінності: Клеопатра – втрачене кохання, бабця – ситний обід для родини; владик світу тішить звук початку битви, а хлібороба – передчуття оранки і жнив. Поет же бере власне стило, аби описати «безсмертя і буднів плин», побачити оксюморон ницості величного і величини малого, писати «крізь муки, крізь стогін, крізь кпини».

Місія митця, як на мене, схожа на покликання лікаря. Гарний той лікар, який може діагностувати хворобу в її зародку, а ще краще – вжити профілактичних заходів. А якщо суспільство не хоче визнавати себе хворим? Як довести йому, що безпам'ятство – важка хвороба, ракова пухлина, метастази якої вражають всі життєво важливі органи? На що буде здатен той, хто сьогодні, збайдужівши до історії, випасає корів на братських могилах?

Пригадую, як попросили якимось Віктора Ганоцького прочитати вірша «Пасуться корови». Читав на якомусь надриві – мороз шкірою – і кров шугонула йому до обличчя, і видихнув знеможено: «На крові...». Зала не дихала. По хвилі хтось вражено прошепотів: «Це ж як треба ...». Згодом дізнались і ціну написання цього вірша – виклик «швидкої допомоги» і місяць у кардіологічному відділенні.

«Змах крила» – остання поетична збірка Віктора Ганоцького. Чи усвідомлювалось нами, та й самим поетом, що той змах справді буде останнім? Чи вбачався символічний підтекст? Не встигнеш стати на крило, а вже відлітаєш у вирій чорним журавлем. Лише сонце яскріє на білому світі, та слово світлим смутком торкнеться того, чого не має торкатись буденщина.

Можна було б принагідно згадати про літературні перемоги В. Ганоцького в екологічній царині, про поцінування його творчого доробку обласним управлінням надзвичайних ситуацій, та чи додасть це хоч йоту до голосу митця? До зойку чужої глиняної хати, купленої в Аннінському, бо рідне село і його вулиця Широка давно заніміли під гнилою водою Каховського моря. Чи врятують заднім числом від задушливого мовчання колег по перу після народження довгожданого літературного первістка? О стражденне чекання слова, схоже на чекання тої, яка не кинеється назустріч. Людина приречена на самотність, якщо не знайде свого кохання. Тоді навіть літній берег Криму перетворюється на божевільний крик самотнього моря... («Літо. Крим»).

Останній авторський примірник збірки «Ти», довірений мені на вихідні дружиною і музою поета, – і черкнуло болючим змахом крила оте «останній», і коротенька записка з проханням зберегти. І два знаки оклику, що догоряють рівними свічками... Хочеться знову перечитати авторську передмову – поезію у прозі: «У мене є Ти. Реальна і вигадана, бачена у житті

або в уяві. Така, яка є, і така, якою хотів, щоб була. Ти з учора, сьогодні і завтра. Ти – мої радість, біль і тривога, моя провідна зірка і моя добровільна каторга, насолода і розчарування, мій світлий день і глуха темінь ночі, пісня і німа безвихідь...

Ти – скрізь. Твої очі дивляться на мене звідусіль: з польової квітки і прозорой криниці, синього неба і далекого шляху... Дивляться, голублячи або докоряючи, люблячи чи зневажаючи, погоджуючи чи заперечуючи... Буває в них і байдужість. Але тоді – то вже не ти.

Яка Ти? Хто Ти? Не знаю. Мені важко намалювати Твій портрет. Бо Ти така, яка є, і яку я вигадав, і якою могла б бути.

І все ж ти – це Ти. І вірші ці – Тобі і про Тебе».

Антоніна Царук

* * *

Уже не ніч, але – й не ранок,
А невловима та межа,
Коли виходить день на ганок,
А в небі зорі – ніби жар.

Стою на цій межі щасливо,
Немов народжений ізнов
Я – разом з днем, що, наче диво,
Примари ночі поборов.

І відкриваю таємницю
В собі і в світі, що нараз
Гарячим сонцем освітлиться,
А разом з ним – і кожен з нас.

СОНЕТ ПРОЩАННЯ

Буває крок у прірву як спасіння,
Коли настане у коханні край.
А там вже так: у пекло, а чи рай,
Лише б скоріше вирвати з корінням

Образ і зрад підступне павутиння,
Брехні розвіяти дими,
В яких врізнобіч задихались ми.
Та, слава Богу, наступа прозріння.

А зрячий сліпнути не схоче,
Його нічим не заморочиш,
Навіть спокусами принад.

Ще крок... Й минулого немає.

З очей полуда боляче спадає.
А серце... Серце проситься назад.

ЛІТО. КРИМ

Море зранку штормило.
Як здуріло, чи що.
І зривало вітрила,
Мов ганчірки, зі щогл.

Напинало пружинно
Сорочки яворів,
З самим чортом дружило
Між свинцевих валів.

І кидалося звіром
На розпечений пляж,
І не знало в тім міри,
Увійшовши у раж.

Там, де пінилась біло
Суші й моря межа,
Ти самотньо сиділа,
Мов на лезі ножа.

Я почув тої миті
Ту самотність, мов крик...
Було літо в зеніті.
Крим.

ХАТА

Купив я хату у селі.
В селі чужому. Не в своєму.
Ставочок. Сад. Шматок землі –
Десь соток тридцять чорнозему.

А хаті треба дати лад.
Підмурувать. Переладнати.
Ще й обробити палісад,
Що притулився коло хати.

Сокиру в руки – стук та грюк,
Почав сяк-так хазяйнувати,
Але сокира пада з рук,

Як тільки я торкнуся хати.

Кричать підвалини і дах.
«Не руш!» – кричать плита і стіни.
Стоїть в сльозах не хата – жах,
Немов вона у тому винна,

Що тут чийсь і сум, і біль.
Чийсь тут радість і цілунки.
Тут хтось вмирав. Тут хтось любив.
Свого життя ткав візерунки.

...Купив я хату у селі,
А з нею – й всі чужі жалі.

ПАСУТЬСЯ КОРОВИ

На братській могилі пасуться корови.
Троянд пелюстки, наче крапельки крові.

Надвечір додому повернуть корови,
І чорні, і білі – всі кольору крові.

Зустріне хазяйка, води дасть корові.
Надоїть дійницю солдатської крові.

Всю ніч буде снитись червоній корові
Земля на могилі кольору крові.

Стікатимуть кров'ю солдати в могилі,
Яких ми сьогодні вдруге убили.

А в день Перемоги, під сум прапорів
Ми будем їм клястись у вічній любові
І... пасти на братських могилах корів.
На крові.
На крові.
На крові...

ПІЗНО

Я так спішив
З'явитися в життя,
Що не помітив квітку,
Яка зацвіла мені назустріч.

А оце шукав і не знайшов –
Її затоптали інші,
Хто, як і я, поспішав.

ВОВКИ

На тільну лосину напали вовки
І гнались, аж поки знесилять-таки.
Терзали по черзі, смакуючи кров,
Й на здобич по черзі кидалися знов.
Лосина вже здатися ладна була,
Та в череві рідне дитятко несла.
Лосина знесилена падала з ніг,
Як раптом уздріла в оселях вогні.
Вона у село повернула свій слід –
Пропали вовкам і вечеря, й обід.
До першого ж двору ледь-ледь добрела.
І в муці лягла.
На стогін господар з дверей якраз –
хрясь.

- Ти ба, яка здобич? Як з неба взялась!
Хутенько у сінях сокиру знайшов
І поспіхом з ганку, сміючись, зійшов.
Примірявсь як слід. Розмахнувся як слід...
В цей час лосенятко зявилося на світ.
Відкрило очиці й пройняв його жах:
Стояв із сокирою вовк у руках.

ЗА ЛАШТУНКАМИ

Н.І.

Лаштунки.
Сцена.
Квіти.
Бенефіси –
Тріумф актриси.
А вдома – пустка,
Килим лисий.
Голодний кіт Маркіз.
...Зіграй себе, актрисо,
Біс!

КОЛИ РОЗБИВАЮТЬ ГОРЩИКИ

... Ти кажеш,
Давай зоремо

Ниву нашої любові знову.

...Зорали.
Засіяли зорями.
Зібрали – полову.

* * *

Вже несила
Весь час підводитись з колін.
І все ж – ще раз піднімуся.
Востаннє.
Коли мене
роз-
стрі-
лю-
ва-
ти-
муть.

ГРІШНІ

Розібрали сусіди дощі,
А заходило ж як – упівнеба!
Хто спритніший, хапали мерщій,
Є у тім чи немає потреби.

А в моєму селі суховій
Випиває останню вологу.
Де й коли, на дорозі якій
Завинило воно перед Богом?

Чи в душі вже немає Христа,
Що пішов ради нас на розп'яття?
Та не мовили спрагли вуста
За гріхи наші й слова прокляття.

Ти пробач нам і нинішній гріх,
Вознеси милосердную десну.
...Над селом прокотивсь глухо грім.
Благодать, а чи кара небесна...

МОЯ МЕККА

«За далеким отим косогором...»

Віктор Погрібний

За далеким отим косогором,

Де цілуються з небом жита,
Підперезана радістю й горем,
Рідна хата у землю вроста.

Наче бачу усе, як учора,
Як колись у дитинстві було –
Стелить килим спориш серед двору,
У тополі – шпачине дупло.

У рум'янах калина, мов дівка,
В чорнобривцях цвіте палісад.
Пахне скошеним сіном долівка.
На іконі – блискучий оклад.

Повертають і досі лелеки
До гнізда і нелегких доріг.
Так до тебе і я, моя Мекко,
Моя хато – ясний оберіг.

ВАЛЬС РІДНОЇ ШКОЛИ

Вищетарасівській школі присвячую

Летять роки, як журавлі.
Летять у вирій.
Я народивсь на цій землі,
І тут я виріс.

Я повертаюся до вас,
Дніпро і люди.
І знов звучить той давній вальс
І пам'ять будить.

Немало пройдено доріг,
Та знає серце,
Що є десь батьківський поріг
І односельці.

Я повертаюся до вас,
Село і люди.
Я повернуся ще не раз –
З усіх усюдів.
Де знов звучить шкільний той вальс,
Де випускний десятий клас
І незабутній вальс.

